

MIELI 2011

TURVALLISUUS JA PERHESUHTEET LASTEN NÄKÖKULMASTA

Virpi Hagström
Vaasan ensi- ja turvakoti
- Vasa mödra- och skyddshem ry.

VAASAN ENSI- JA
TURVAKOTI
VASA MÖDRA- OCH
SKYDDSHEM RY

Mitä turvallisuus on lapsen mielestä?

”Turvallisuus on sitä, että ei ole pelottavaa.
Että ei ole monstereita tai hirviöitä.”

- Mikä sua pelottaa? Että on hirviötä jotka nappaa mut ja syö mut.
- Pelottaako kotona? Ei. No, yöllä kyllä. Että monstereita tulee mun huoneeseen ja nappaa mut ja syö mut. Siks koska on pimeetä ja mä en nää niitä monstereita.
- Mitä teet kun sua pelottaa? Mä juoksen pois.
- Onko sua pelottanut joskus päiväkodissa? No, ei tietenkään.
- Mitä äidin ja isän pitää tehdä jos pelottaa?
- Suojata. Että tekee niin että suojaa. Niin että ottaa mut niiden viereen. Sit ei enää pelota. Linus 5 v.

Lapsi kokee turvallisuuden sisäisenä
kokemuksena henkilökohtaisella
tasolla, hän ei pysty vielä itse
paljonkaan vaikuttamaan
turvallisuuteensa.

Tämä tekee hänen asemastaan hyvin
erityisen, siksi vastuu turvallisuudesta
on aikuisilla.

Altistuminen väkivallalle kotona

- Suomessa n. 61.000 lasta kohtaa väkivaltaa vuosittain
- N. 17 % suomalaisista lapsista on nähnyt tai kuullut väkivaltaa omassa perheessään
- Alle 14v. lapsista 72 % on ollut vanhempiensa lievän väkivallan kohteena: lasta on esim. tukistettu tai läimäytetty.
- Vakavasti on pahoinpidelty 8 % lapsista: lasta on esim. lyöty esineellä, potkittu, tai kuristettu
- Henkistä väkivaltaa on kokenut 69 % lapsista: lasta on esim. haukuttu, alistettu tai vähätelty
- Vauvojen vakavia sairaalahoitoon johtavia pahoinpitelyjä sattuu Suomessa n. 50 vuodessa, lievien fyysisten pahoinpitelyjen määrä ei tiedossa
- Seksuaalisen väkivallan / hyväksikäytön kokemuksia on 6-8 % tytöistä ja 1-3 % pojista
- Iso osa hyväksikäyttötapausten ei kuitenkaan tule viranomaisten tietoon
- Lapsen kuolemaan johtaneita tapauksia Suomessa 30-40 vuodessa

Lapsi tarvitsee turvallisuuden tunteen luovan kiintymyssuhteen vanhempiensa kanssa, hoivaa ja että hän saa olla oma itsensä. Silloin hän saa kehittyä ja kasvaa omaksi itsekseen ilman ulkopuolelta tai perheenjäseniltä tulevia fyysisiä, psyykkisiä tai sosiaalisia esteitä, uhkia ja vaaroja.

Lapsella ei ole aikuisen tavoin
valmista sisäistä toimintamallia
ja identiteettiä, jonka avulla hän
pystyisi pitämään pahan
minuutensa ulkopuolella.

Minuuden kehitys ja väkivalta

- Lapset eivät aina ymmärrä tiedollisella tasolla, mistä riidoissa on kyse, tunnetasolla he ymmärtävät, että jotain paha tapahtuu.
- Vastaus esimerkiksi toistuvaan väkivaltaan voi olla väkivallan liittäminen omaan minuuteen ja siitä voi tulla osa lapsen persoonaa.
- Lapsi voi traumatisoitua, eikä ymmärrä minkälaista tavallisen elämän tulisi olla.

Turvattomat lapset

- Lapsen kaltoinkohtelu (äiti ja isä yhtä usein) ja laiminlyönti jättävät jäljen, joka voi vakavasti vaurioittaa pienen lapsen kehitystä.
- Lapsi oppii lukemaan pieniä merkkejä, eleitä ja ilmeitä.
- Lapsi ei tunne olevansa turvassa, hän ei luota muihin ihmisiin, eikä kykene mielihyvää tuottavaan vuorovaikutukseen kiintymyksensä kohteen kanssa, eikä hae turvaa ahdingon hetkellä.
  - Kiintymyssuhdemallien jatkuvuus on suhteellisen vahvaa.

Tunteiden sanoittaminen

- jaa tunteet lapsen kanssa

Lapselle on hyvin merkityksellistä, että häntä ei suljeta tapahtumien ulkopuolelle. Tämä koskee erityisesti sellaisia asioita, jotka voivat herättää lapsessa turvattomuutta.

Hänelle tulee antaa aikuisten toimesta mahdollisuus löytää sanoja ja tunteita kokemalleen ja kokea tulevansa hyväksytyksi aikuisten taholta.

Leikki suojaa

- Leikki, luovuus ja kaikenlaiset taiteet edistävät psyykkistä terveyttä ja torjuvat pelkoa ja ahdistusta. (Sinkkonen)
- Vapaaehtoinen leikki suojaa tuskalta, kärsimykseltä ja tuholta. Leikki antaa lapselle etäisyyttä käsitellä itsensä ulkopuolella kysymyksiä, jotka uhkaavat perusturvallisuutta - se on turvallinen tapa harjoitella ja käsitellä asioita -lapsen kyky leikkiä on lähtöisin riittävän hyvästä varhaisesta ihmissuhteesta. (Airas & Brummer)

Kysy, kuuntele ja anna turvaa

Perheen asioista voi kysyä.

Lapselle on annettava enemmän tilaa aikuisten maailmassa.

- 2010 Polamk väkivalta- ja hyväksikäyttöepäilyt: tunnistaminen ja ilmoittaminen, vähiten tk-lääkärit, eniten koulut, sos.työntekijät muiden ilmoittamana

Lapsi tarvitsee ainakin yhden turvallisen aikuisen, jonka ei välttämättä tarvitse olla lapsen oma vanhempi.

Turvataitokasvatus

On lapsen omien voimavarojen ja selviytymiskeinojen vahvistamista.

Turvataidot ovat taitoja puolustaa itseään ja pitää huolta omista rajoistaan.

Turvasuunnitelma

Turvakodeissa ja perheväkivaltatyön avopalveluissa tehdään sekä aikuisten että lasten kanssa erilliset turvasuunnitelmat uhkaavien tilanteiden varalta.

Lapsille ja nuorille on tarjolla tukea ja neuvoja nettiturvakodissa osoitteessa www.turvakoti.net

JOKAINEN LAPSI

ON PELASTETTAVA ELÄMÄLLE.

ENSI- JA
TURVAKOTIEN
LIITTO

Lähdeluettelo ja kirjallisuutta: Väkivallan vaikutukset Lapsiin ja nuoriin

- Oranen.M. (Toim) 2001.Perheväkivallan varjossa. Raportti lapsikeskeisen työn kehittamisestä.Helsinki: Nykypaino Oy
- Ellonen. N., Kivivuori, J. ,Kääriäinen, J 2007. Lapset ja nuoret väkivallan uhreina. Poliisiammattikorkeakoulun tiedotteita 64 / 2007. Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos: Helsinki,2007
- Henttonen,T. 2009. Vauvojen kaltoinkohtelu. Tunnistaminen ja puuttuminen ensikodeissa. Vaasa: Oy Fram Ab
- Humppi,S-M., Ellonen, N.2010. Lapsiin kohdistuva väkivalta ja hyväksikäyttö. Tapausten tunnistaminen, Rikosprosessi ja viranomaisten yhteistyö. Poliisiammattikorkeakoulun tutkimuksia 40 / 2010. Tampere: Juvenes Print Oy
- Sinkkonen, J., Kalland, M., (toim.) Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY
- Tamminen, T., 2004. Olipa kerran lapsuus. Helsinki. WSOY
- Oranen, M., & Keränen, E. 2006. Lasten auttaminen. Teoksessa Perhe- ja lähisuhdeväkivalta. Auttamisen käytäntöjä. Hämeenlinna: Ensi- ja turvakotien liiton julkaisu 35. 63-83
- Sinkkonen, J. 2001. Lapsen puolesta. Helsinki: WSOY
- Ylönen, H. (Toim.) 2008. Satuviitta. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy
- <http://www.turvakoti.net>
www.asiaalastensuojelusta.fi

Väkivallan / kaltoin kohtelun vaikutukset vauvoihin

” Lapsen kaltoin kohtelu käsittää kaikki sellaiset fyysisen ja psyykkisen pahoinpitelyn muodot, seksuaalisen hyväksikäytön, laiminlyönnin taikka kaupallisen tai muun riiston, joista on vaaraa lapsen terveydelle, kehitykselle tai ihmisarvolle, jossa on kyse vastuusta, luottamuksesta tai vallasta ” (WHO 1999)

- Välttämällä katsekontaktia
- Kääntämällä pään pois
- Olemalla ilottomia, totisia, liian itsenäisiä ja pärjääviä
- Kaikkeen sopeutuvia
- Itkemällä kauhuitkua
- Itkemällä äänettömästi
- Hakkaamalla päätään tai itseään

Väkivallan vaikutukset lapsiin ja nuoriin

Muita vaikutuksia ovat:

- Käytöshäiriöt, tottelemattomuus, kiusaaminen
- Eläinten julma kohtelu
- Depressio
- syyllisyys, häpeä
- Vetäytymistä ja eristäytymistä, ja yksinäisyyttä ja erilaisuuden kokemuksia erityisesti tytöillä
- Somaattiset oireet; yökastelu, vatsakivut, univaikeudet (erit. leikki-ikäisillä)
- Painajaiset
- Kouluvaikeudet

Väkivallan vaikutukset lapsiin ja nuoriin

- Rauhattomuus
- Syömisvaikeudet
- Ylivilkkaus, vaativuus, takertuvaisuus, taantumisen (Leikki-ikäisillä)
- Vaikeudet toverisuhteissa, vähemmän kavereita, heikompia suhteita
- Dissosiaatio; psyykkinen suojautuminen ja omaan maailmaan katoaminen
- Negatiiviset käsitykset omasta itsestään

